

Uređenje kolektivnih radnih odnosa
prema
Prijedlogu Zakona o izmjenama i
dopunama Zakona o radu

Kolektivni radni odnosi

Dobar dan!

Viktor Gotovac

@GotovacViktor

Razmišljam tko je imao najkraću političku karijeru u Hrvata? Nigdje da pronađem egzaktne podatke jesam li se kvalificirao za Guinnessa?

Damir Vandelić

9%

Mijo Crnoja

70%

Viktor Gotovac

21%

Broj glasova: 222 • Konačni rezultati

20:05 · 27 ruj 22 · [Twitter for Android](#)

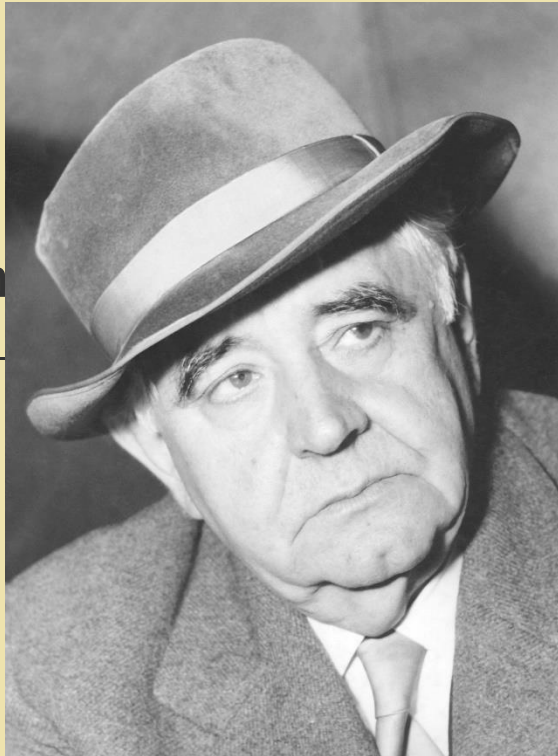
||| Prikaz aktivnosti tweetova

1 citirani Tweet **24** puta označeno sa „sviđa mi se”

Kolektivni radni odnosi

“Normativna” atmosfera
je...

“Na momente im
danas zbiva —

am sve to — što se
nalo i skrivio.”

Miroslav Krleža,
“Petrovo i Pavlovo”

Kolektivni radni odnosi

Opće uređenje radnih odnosa

- Zakon o radu (Narodne novine 93/04, 127/17 i 98/19)
- Zakon o reprezentativnosti udruga poslodavaca i sindikata (Narodne novine 93/14 i 26/15)
- Niz drugih zakona - posebni zakoni prednost u primjeni
- Razmjerno velik broj podzakonskih akata
- Sudske odluke
- Ustavnosudske odluke
- ...
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o radu

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Što je to?

- Glava III. “Sudjelovanje radnika u odlučivanju”
 - Radničko vijeće
 - Skupovi radnika
 - Predstavnik radnika u organu poslodavca
- Glava IV. “Kolektivni radni odnosi”
 - Interesne udruge radnika i poslodavaca (5 poglavlja!)
 - Kolektivni ugovori
 - Štrajk i rješavanje kolektivnih radnih sporova
 - Gospodarsko-socijalno vijeće
- Zakon o reprezentativnosti udruga poslodavaca i sindikata

Kolektivni radni odnosi

Sudjelovanje radnika u odlučivanju u Opće uređenje

- **Zakon o radu:**
 - Radničko vijeće;
 - Skup radnika; i
 - Predstavnik radnika u organu poslodavca
- **Zasebni zakoni:**
 - Europsko radničko vijeće;
 - Predstavnik radnika u organu europskog društva (*Societas Europaea*); i
 - Sudjelovanje radnika u odlučivanju u europskoj zadruzi

Kolektivni radni odnosi

Sudjelovanje radnika u odlučivanju

Radničko vijeće

- Modelirano slijedom paradigme germanskog sustava radnih odnosa
- Pružaju mogućnost:
 - obavješćivanja;
 - savjetovanja; i
 - suodlučivanjao bitnim pitanjima te tako sudjelovanja u odlučivanju
- Prava radničkih vijeća ne obuhvaćaju nadzor i veto

Kolektivni radni odnosi

Sudjelovanje radnika u odlučivanju

Radničko vijeće

- Pravo na sudjelovanje u odlučivanju (gospodarstvo da, državna uprava ne!) ⇒ pravo na izbor radničkog vijeća:
 - radničko vijeće (jedinstveno ili u organizacijskoj jedinici);
 - radnička vijeća (organizacijske jedinice); i
 - radnička vijeća ⇒ glavno radničko vijeće
- Razmjernost broja članova radničkog vijeća
- *D'Hondtov* izborni sustav razmjernog predstavljanja
- Pravilničko uređenje izbora radničkog vijeća – pravilnik po prethodnom Zakonu o radu
- Temeljna ovlaštenja radničkog vijeća ⇒ obveze poslodavca

Kolektivni radni odnosi

Sudjelovanje radnika u odlučivanju

Radničko vijeće

- Odnos sa:
 - sindikatom;
 - članovima radničkog vijeća;
 - prema radnicima; i
 - odnos sa sudom/pravosuđem
- Rad i uvjeti za rad radničkog vijeća
- Sporazum radničkog vijeća s poslodavcem
- Poništenje izbora, raspuštanje radničkog vijeća i isključenje njegova člana

Kolektivni radni odnosi

Sudjelovanje radnika u odlučivanju

Radničko vijeće

- Glavno radničko vijeće – više nije delegatski sustav iz prethodnog Zakona o radu
- Prijedlog za izbore i liste za radnička vijeća predlaže 20% sindikalno neorganiziranih radnika – nastavak sustavnog “zapostavljanja” radničkih vijeća i sudjelovanja radnika u odlučivanju (vidi i “zaborav” sporazuma radničkog vijeća sa poslodavcem između izvora isl.)
- Biračko pravo – isključenje i osoba, osobno ili kao dio organa ovlaštenih zastupati poslodavca u ostvarivanju prava i obveza iz radnog odnosa ili u svezi s radnim

Kolektivni radni odnosi

Sudjelovanje radnika u odlučivanju

Radničko vijeće

- Provođenje izbora više nije uređeno Zakonom o radu
- Ovlast suodlučivanja zamjenjuje se nadomjesnom arbitražom – pravilnik donosi ministar (uloga Gospodarsko-socijalnog vijeća)
- Više sindikata koji postignu dogovor o zamjeni radničkog vijeća sindikalnim povjerenicima – kako sindikalni povjerenici odlučuju?
- Podzakonsko uređenje mora biti “bogatije”

Kolektivni radni odnosi

Sudjelovanje radnika u odlučivanju

Radničko vijeće

- Izmjenama i dopunama Zakona o radu:
 - Obveza obavješćivanja proširuje se i na:
 - broj i vrsta radnika koji su kod poslodavca zaposleni, strukturi zaposlenosti (broj radnika zaposlenih na određeno vrijeme, na izdvojenom mjestu rada, putem agencije za privremeno zapošljavanje, koji su privremeno ustupljeni u s njim povezano društvo, odnosno koji su kod njega privremeno ustupljeni iz s njim povezanog društva, **broju noćnih radnika**), **strukturi zaposlenosti po spolu** te o razvoju i politici zapošljavanja;
 - broju i vrsti radnika koji su prije početka rada kod drugog poslodavca, **obavijestili matičnog poslodavca o sklopljenom ugovoru o dodatnom radu s drugim poslodavcem**

Kolektivni radni odnosi

Sudjelovanje radnika u odlučivanju

Radničko vijeće

- Izmjenama i dopunama Zakona o radu:
 - Obveza savjetovanja proširuje se i na:
 - imenovanju osobe koja je ovlaštena primiti i rješavati pritužbe vezane za zaštitu dostojanstva radnika

Kolektivni radni odnosi

Sudjelovanje radnika u odlučivanju

Skup radnika

- Nevažan institut – stabilno uređenje
- Povremeni, rijetki
- Obavješćivanje, savjetovanje
- Nema isključivog nadležstva
- Uloga radničkog vijeća i poslodavca u sazivanju

Kolektivni radni odnosi

Sudjelovanje radnika u odlučivanju

Skup radnika

- Odnos sa sindikatom – pitanje skupa radnika (ovlast sindikalnog povjerenika)?

Kolektivni radni odnosi

Sudjelovanje radnika u odlučivanju

Predstavnik radnika u organu poslodavca

- Modelirano slijedom paradigme germanskog sustava radnih odnosa
- Manjinsko predstavljanje
- Jednakost sa ostalim predstavnicima u organu

Kolektivni radni odnosi

Sudjelovanje radnika u odlučivanju

Predstavnik radnika u organu poslodavca

- Odnosi u organu poslodavca
- Tko predstavlja radnike?
- Kako predstavlja radnike?

Kolektivni radni odnosi

Sudjelovanje radnika u odlučivanju

Budućnost

- Razumijemo li što je sudjelovanje radnika u odlučivanju?
- Važno: opadanje članstva u sindikatima!
- Širenje ovlasti
- Diferencijacija ovlasti
- “Preuređivanje” ovlasti
- Odnos sa sindikatom \Leftrightarrow paradoks: od 1995. do danas - sindikati protiv sindikata
- Kvazi-kolektivno pregovaranje
- “Depolitizacija”
- Procedure

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Opća impostacija

- Radnici i poslodavci \Rightarrow sindikati i udruge poslodavaca te udruge udruga radnog prava
- Pitanje reprezentativnosti \Leftrightarrow pitanje stvarne stranačke sposobnosti
- Stabilno uređenje, no za to nismo mi ni zaslužni ni odgovorni!
- Otvorena pitanja ipak postoje – tko su utemeljitelji (osnivači) sindikata, što mi znamo o sindikatima?

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Klasični model radnog prava

- Radni odnosi na:
 - individualnoj razini; i
 - kolektivnoj razini
- Individualna razina:
 - odnos individualnog poslodavca i individualnog radnika
 - ugovor o radu
- Kolektivna razina:
 - odnos poslodavca (individualnog ili organiziranog u interesnu udruhu) s kolektivitetom radnika (organizirani u interesnu udruhu)
 - kolektivno pregovaranje \Rightarrow kolektivni ugovor

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Klasični model radnog
prava

■ Akteri:

- poslodavac;
- radnik; i
- interesne udruge (udruga poslodavaca & sindikat)

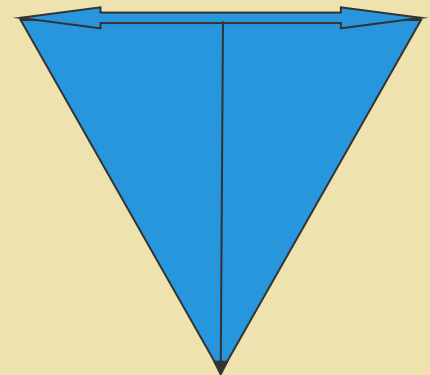
Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Klasični model radnog prava

■ Hijerarhija izvora radnog prava:

- zakon: najniže razine prava
niske razine prava \Leftrightarrow visoka razina obuhvata
- kolektivna konkretizacija
viša razina prava \Leftrightarrow niža razina obuhvata
- individualna konkretizacija
visoka razina prava \Leftrightarrow niska razina obuhvata

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Stanje

- Važno: opadanje članstva u sindikatima!
- Važno: udruge poslodavaca i članstvo u udrugama poslodavaca!
- Važno: opadanje pokrivenosti kolektivnim ugovorima!
- Važno: fragmentiranost sindikalne scene i međusobno sindikalno konkuriranje u uvjetima sindikalnog pluralizma!
- Problem: nepreglednost i nestabilnost uređenja!
- Uzrok: duboka politiziranost kolektivnih radnih odnosa – politika stvara probleme, politika rješava probleme!

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Stanje

- Neujednačena sindikalna gustoća i utjecaj:
 - Pokrivenost u javnom sektoru bitno nadilazi privatni sektor;
 - U privatnom sektoru pokrivenost veća kod velikih poslodavaca i kod “starih” poslodavaca, osnovanih prije 1990.;
 - Preteže članstvo starijih od 50 godina
- Pokrivenost kolektivnim ugovorima:
 - 100% u državnoj upravi i javnim službama;
 - 75% kod poslodavaca u javnom sektoru;
 - 36% kod poslodavaca u gospodarstvu

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Temelj

■ Kolektivni ugovor:

- ugovor;
- autonoman i profesionalan izvor radnog prava; i
- praktično:
 - ugovori poslodavaca i sindikata kao ugovornih stranaka kojima se uređuju odnosi ugovornih stranaka i radni odnosi radnika;
 - važni za određivanje plaća i drugih materijalnih prava radnika; i
 - pitanje uvjeta rada i nelojalne konkurencije/tržišne utakmice

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Temelj

- Kolektivni pregovori i kolektivni ugovori javljaju se u Republici Hrvatskoj krajem 19. stoljeća te u praksi traju sve do sredine 20. stoljeća
- Ponovna pojava i razvitak kolektivnih pregovora i kolektivnih ugovora nakon 1990. godine
- Suvremeni okvir uspostavljen kroz Zakon o radu donesen dana 17. svibnja 1995. godine, objavljen u Narodnim novinama 38/98 od dana 8. lipnja 1995. godine

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni pregovori

- Kolektivni pregovori:
 - nisu uređeni u većoj mjeri;
 - dispozitivno uređenje slijedeći opću logiku pregovaranja;
 - stranke;
 - obveza kolektivnog pregovaranja u dobroj vjeri; i
 - punomoć za pregovaranje i sklapanje kolektivnog ugovora

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni ugovor

■ Kolektivni ugovor:

- stranke;
- predmet;
- oblik;
- obveznost i primjena;
- dužnost ispunjavanja obveza iz kolektivnog ugovora u dobroj vjeri;
- vrijeme sklapanja;
- produžena primjena pravnih pravila sadržanih u kolektivnom ugovoru

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni ugovor

- Kolektivni ugovor:
 - otkaz;
 - dostava nadležnom tijelu;
 - objava;
 - proširenje primjene kolektivnog ugovora; i
 - sudska zaštita

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni ugovor

- (Uvijek ista) otvorena pitanja:
 - Reprerentativnost sindikata u postupku kolektivnog pregovaranja
 - Razlozi i pravne posljedice otkazivanja odnosno raskidanja kolektivnih ugovora
 - Trajanje i pravne posljedice produžene primjene pravnih pravila sadržanih u kolektivnom ugovoru
 - Pravne posljedice proširenja primjene kolektivnog ugovora
 - Dosezi primjene za radnika najpovoljnijeg prava
 - Status države kao stranke kolektivnog ugovora
 - *Erga omnes* učinak kolektivnog ugovora

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni ugovor

- Prava koja nisu propisana Zakonom o radu odnosno materijalna prava iz članka 90.a stavka 1. točke 1. Zakona o radu mogu se kolektivnim ugovorom ugovoriti u većem opsegu za članove sindikata potpisnika kolektivnog ugovora prema posebnom propisu
- Nečlanovi sindikata \Leftrightarrow članovi sindikata
- Nereprezentativni sindikati \Leftrightarrow reprezentativni sindikati
- Reprezentativni sindikati nepotpisnici \Leftrightarrow reprezentativni sindikati potpisnici
- “Rat kapitala i rada” \Leftrightarrow međusindikalno bojno polje

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni ugovor

- Primici koje poslodavac, u skladu s propisom/kolektivnim ugovorom/pravilnikom o radu/aktom poslodavca/ugovorom o radu isplaćuje radniku kao materijalno pravo (jubilara nagrada, božićnica, regres, otpremnina zbog odlaska u mirovinu...)
- Hm:
 - (a) koja nisu propisana Zakonom o radu; odnosno
 - (b) materijalna prava iz članka 90.a stavka 1. točke 1. Zakona o radu
 - nisu propisana ili jesu? NOMOTEHNIKA i/ili LOGIKA

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni ugovor

- Ukupna visina materijalnih prava ne smije se na godišnjoj razini ugovoriti više od dvostrukog iznosa prosječne godišnje sindikalne članarine sindikata koji su stranke kolektivnog ugovora \Leftrightarrow Poslodavac financira članarinu i “nagrađuje” člana: veselje za računovodstvo, ushit za Poreznu upravu, ali nisam siguran kako će to funkcionirati u privatnom sektoru
- Prava ostvaruju oni članovi sindikata o kojima je sindikat obavijestio poslodavca – nova kategorija za reprezentativnost?

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Štrajk

- Pitanje I: što je to “zaštita i promicanje gospodarskih i socijalnih interesa”?
- Pitanje II: tko ima stranačku sposobnost za organizaciju i provedbu štrajka?
- Paradoks I: nelogičnost razloga za štrajk radi pravnog spora postala je najčešći razlog za štrajk
- Paradoks II: sindikati žele štrajk radi neisplate plaće odmah po danu dospijeća iste – sindikati ne pokreću štrajkove do iscrpljenja
- Je li štrajk uopće odgovor? I na što?

Kolektivni radni odnosi

Kolektivni radni odnosi

Gospodarsko-socijalno vijeće

- Gospodarsko-socijalno vijeće:
 - Mantra o usuglašavanju interesa
 - Čemu stvarno služi?
 - Politizirani uzrok politizacije!
 - Treba li gubiti vrijeme na Gospodarsko-socijalno vijeće?

Kolektivni radni odnosi

Ključna pitanja za kolektivne radne odnose

- Problem sindikata i udruga poslodavaca: javni sektor ↔ privatni sektor
- Problem sindikata i radničkih vijeća
- Problemi sindikata i radnika: fleksibilni oblici rada
- Problem radnika: mikroorganizacija poslodavaca

Kolektivni radni odnosi

Za zaključak

“Ako se netko uzrujava zbog ljudske gluposti, neće biti ni sam baš pretjerano nadaren umom.”

Miroslav Krleža

Kolektivni radni odnosi

Za kraj...

“Još jedna ovakva pobjeda i izgubili smo!”

Pir (Pyrrhos), kralj Epira,
nakon bitke kod Askula

Uređenje kolektivnih radnih odnosa
prema
Prijedlogu Zakona o izmjenama i
dopunama Zakona o radu